УДК 087.5

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ДИТЯЧОЇ КНИГИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

HISTORY OF DEVELOPMENT OF CHILDREN'S BOOK IN MODERN UKRAINE

Михалевич В. В.,
кандидат культурології, доцент, доцент кафедри образотворчого мистецтва, Київський університет ім. Бориса Грінченка (Київ, Україна), e–mail: v.mykhalevych@kubg.edu.ua, ORCID: ID 0000–0003–4847–5833

Братусь І. В.,
кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри образотворчого мистецтва, Київський університет ім. Бориса Грінченка (Київ, Україна), e–mail: kulturolog@gmail.com, ORCID: ID 0000–0002–8747–2611

Гунька А. М.,
викладач кафедри образотворчого мистецтва, Київський університет ім. Бориса Грінченка (Київ, Україна), e–mail: a.hunka@kubg.edu.ua, ORCID: ID 0000–0003–4455–1640

Mikhalevich V. V.,
Candidate of Culturology, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Fine Arts, Kyiv University. Boris Grinchenko (Kyiv, Ukraine), e–mail: v.mykhalevych@kubg.edu.ua, ORCID: ID 0000–0003–4847–5833

Bratus I. V.,
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor, Department of Fine Arts, Kyiv University Boris Grinchenko (Kyiv, Ukraine), e–mail: kulturolog@gmail.com, ORCID: ID 0000–0002–8747–2611

Gunka A. M.,
lecturer of the Department of Fine Arts, Kyiv University Boris Grinchenko (Kyiv, Ukraine), e–mail: a.hunka@kubg.edu.ua, ORCID: ID 0000–0003–4455–1640

Розглядається сучасний стан української дитячої книги. Аналізуються тенденції, які спостерігаються в книготворенні, що впливають на якість та ціноутворення дитячої книги. Порівнюється радянський та сучасний український досвід книговидання дитячої книги.
Ключові слова: *дитяча книга, дизайн книги, видавництво.*

The article deals with the current state of the Ukrainian children's book. The trends observed in the reproduction of modern Ukraine affecting the quality and pricing of the children's book are analyzed. Compares the Soviet and contemporary Ukrainian experience of publishing a children's book.
Keywords: *children's book, book design, publishing house.*

Постановка проблеми. Сучасна книга стає, справді, «найкращим подарунком» для освіченої людини в сьогоднішній Україні. Така тенденція проявляється вже декілька останніх років. Це підтверджують декілька факторів. По–перше, якість стає дедалі кращою. По–друге, великий вибір книжкової продукції. По–третє, ціна нової книги. Розглянемо детальніше ці фактори на прикладі сучасної дитячої книги.

Аналіз досліджень. У радянській Україні був не дуже великий набір видавництв дитячої книги («Веселка», «Мистецтво» та небагато інших), бо конкуренції не було. Треба підкреслити, що у радянський час, коли книговидання фінансувалося «згори», дитяча книга була однією з небагатьох творчих реалізацій для художника. Це пояснювалося тим, що книга розрахована на дитину, і художники, користуючись цим, дозволяли собі різноманітні цікаві творчі пошуки. Наприклад, А. Базилевич («Енеїда» Івана Котляревського), Г. Галинська («Попелюшка» Шарль Перро), В. Легкобит («Перепеличка мала–невеличка»), К. Штанко («Мені тринадцятий минало» Тарас Шевченко) та інші [3].

Звичайно, що це не стосується усієї дитячої літератури того часу. Але не рідкістю було, коли абсолютно бездарний текст, в буквальному сенсі, рятувало художнє оформлення. Після розпаду Радянського Союзу і припинення фінансування якість дитячої книги почала стрімко падати. Хоча у цей період були і цікаві видання, які не обмежувала цензура та художня рада, наприклад, І. Вишинський («Путешествия Гулливера» Джонатан Свифт), К. Лавро («Казка про котика та півника» Українська народна казка у записі Лесі Українки) та інші.

Постановка завдання. В статті здійснимо спробу осмислити основні тенденції сучасного розвитку дитячої книжки.

Виклад основного матеріалу. На якість дитячої книги, як і будь якого товару, насамперед, впливає конкуренція. За останні роки з'явилося багато українських видавництв, що можуть похвалитися справжнім європейським продуктом: «А–БА–БА–ГА–ЛА–МА–ГА», «Видавництво Старого Лева», «Зелений пес», «Пегас», «Перо» та багато інших.

Сучасний український книжковий ринок має багато дитячих книжок з якісним дизайном, що насичений гарними ілюстраціями. Сюди входять, як більш «комерційні» так і більш «оригінально» оформленні книжки. Під «комерційним» мається на увазі таке оформлення, що розраховане на більш широку аудиторію. Підкреслимо, що останнім часом підвищується попит на книги, які мають більш оригінальний та стильний дизайн. Це говорить про те, що аудиторія підвищує свій художній смак. На це впливають книжкові виставки та форуми, такі як «Книжковий арсенал» та «Львівський книжковий форум». Також це пояснюється і тим, що після законодавчих нововведень – про ввезення російської книги, українські видавці швидко зайняли нішу книжкового ринку і почали стрімко розвиватись.

Хочеться підкреслити, що українська дитяча книга за художнім оформленням не поступається російським аналогам. Це пояснюється тим, що в українського видавця кожному проекту приділяється велика увага і зважуються усі ризики які впливають на створення проекту – платоспроможність читача, вікова аудиторія, актуальність книги та інше. Спрацьовує простий закон ринку, коли продукт є якісний – його купують.

Вибір дитячої книги теж стрімко збільшується. Цьому теж є пояснення. Якщо дивитись більш глобально, то сучасна дитяча книга конкурує не тільки одна з іншою, і навіть не з іграшкою, а з телевізором, комп'ютером, смартфоном та електронною книгою. Мультфільми, дитячі фільми, комп'ютерні ігри та Інтернет стають все більшою частиною життя сучасної дитини. Така ситуація іноді ставить книгу у стан виживання. Хоча сьогодні все більше думаючих людей в Україні розуміють, що книга у її класичному вигляді залишаються потрібною. Багато успішних людей провели дитинство саме за книгою. Особливо це стосується дитячої книги, яка безпосередньо впливає на розумовий розвиток та моторику дитини. Зважаючи на це «палітра дитячої книги» стрімко збільшуються. Це стосується форми і змісту української книги.

Дитяча книга набуває більш оригінального вигляду за рахунок гарних ілюстрацій, нестандартних форматів та сучасних матеріалів. Тут хочеться виділити таких українських ілюстраторів як Анастасія Стефурак, Віктор Гаркуша, Владислав Єрко, Володимир Штанко, Євгенія Гапчинська, Іван Сулима, Марія Фоя, Наталка Гайда, Ольга Гаврилова, Ростислав Попський та інші [5].

Що стосується змісту, то книга стає більш орієнтована на різні дитячі аудиторії (дошкільнят, підлітків, хлопчиків, дівчат та ін.). Можемо відзначити таких сучасних авторів дитячої книги як. Юрій Бедрик («Тьотя Бегемотя»), Валентин Бердт («Мій друг Юрко Циркуль»), Василь Голобородько («Віршів повна рукавичка»), Михайло Григорів («Зелена квітка тиші»), Сашко Дерманський («Чудове Чудовисько в країні жаховиськ»), Дзвенислава Матіяш («Казки П'ятинки»), Олекса Росич («Джовані Трапатоні»), Марина Павленко («Русалонька із 7–В»), Роман Скиба («Баламутинки»).

Звичайно, такий стан речей на видавничому ринку не міг не вплинути на ціну продукту. Не дивлячись на те, що є багато книг, які розраховані на різну покупну спроможність аудиторії, книга стає все більш елітарним продуктом. Сьогодні український покупець книги не може собі дозволити купувати «будь що», а стає більш вибагливим при покупці дитячої книги. Ціна у цьому процесі відіграє не першу роль. На першому місці стає якість книги.

Висновок. Сучасний ринок диктує свої умови. Конкуренція піднесла якість української книги до світового рівня, що як стверджувалося вище, вплинуло на ціну. Такий процес схожий саме на західний підхід книговидання. На жаль, не усі можуть дозволити своїм дітям придбати гарну подарункову дитячу книгу. Але це не провина видавця, бо створення гарної книги – це складний творчо–технічний процес.

Список використаних джерел

1. Ламонова, ОВ., 2006. 'Київська книжкова графіка кінця 50–х початку 70–х років XX століття. Тенденції розвитку, стилістика, майстри', Автореферат, Київ: *Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського*, 20 с.

2. Михалевич, ВВ., Братусь, ІВ., 2017. 'Історико–культурні передумови виникнення друкарства у Європі', *Гілея: науковий вісник*, Київ, с.119–120.

3. Олійник, ВА., 2018 'Трансформація образної системи в дизайні української книги 1980–1990–х років', Автореферат, Київ: *Київський національний університет культури і мистецтв*, 20 с.

4. Олійник, ВА., 2013. 'До проблеми вивчення української книжкової графіки кінця XX ст. (на матеріалах фондів музею книги і друкарства України)' Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку, Вип.19 (1), с.126–132. [online] Доступно: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uk_msshr_2013_19(1)__29

5. 'Найкращі дитячі ілюстратори незалежної України', 2017. *Ю. Пилипчатіна. Букмоль*. [online] Доступно: https://bokmal.com.ua/people/najkrashhi–dytjachi–iljustratory–nezalezhnoji–ukrainy/

References

1. Lamonova, OV., 2006. 'Kyi'vs'ka knyzhkova grafika kincja 50–h pochatku 70–h rokiv XX stolittja. Tendencii' rozvytku, stylistyka, majstry (Kiev book graphics of the late 50's early 70's of the twentieth century. Trends in development, stylistics, masters)', Avtoreferat, Kyi'v: *Instytut mystectvoznavstva, fol'klorystyky ta etnologii' im. M. T. Ryl's'kogo*, 20 s.

2. Myhalevych, VV., Bratus', IV., 2017. 'Istoryko–kul'turni peredumovy vynyknennja drukarstva u Jevropi (Historical and cultural prerequisites for printing in Europe)', *Gileja: naukovyj visnyk*, Kyi'v, s.119–120.

3. Olijnyk, VA., 2018 'Transformacija obraznoi' systemy v dyzajni ukrai'ns'koi' knygy 1980–1990–h rokiv (Transformation of the figurative system in the design of the Ukrainian book of the 1980–1990s)', Avtoreferat, Kyi'v: *Kyi'vs'kyj nacional'nyj universytet kul'tury i mystectv*, 20 s.

4. Olijnyk, VA., 2013. 'Do problemy vyvchennja ukrai'ns'koi' knyzhkovoi' grafiky kincja XX st. (na materialah fondiv muzeju knygy i drukarstva Ukrai'ny) (To the problem of studying the Ukrainian book graphics of the late twentieth century. (on materials of the funds of the museum of books and printing of Ukraine))' *Ukrai'ns'ka kul'tura: mynule, suchasne, shljahy rozvytku*, Vyp.19 (1), s.126–132. [online] Dostupno: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uk_msshr_2013_19(1)__29

5. 'Najkrashhi dytjachi iljustratory nezalezhnoi' Ukrai'ny (The best children's illustrators of independent Ukraine)', 2017. *Ju. Pylypchatina. Bukmol'*. [online] Dostupno: https://bokmal.com.ua/people/najkrashhi–dytjachi–iljustratory–nezalezhnoji–ukrainy/

* * *